

POSTANOWIENIE

Dnia 16 kwietnia 2024 r.

Sąd Najwyższy w składzie:

SSN Adam Redzik (przewodniczący)

SSN Oktawian Nawrot

SSN Tomasz Przesławski (sprawozdawca)

w sprawie ze skargi M. S.

na naruszenie prawa strony do rozpoznania sprawy bez nieuzasadnionej zwłoki
w postępowaniu przed Sądem Apelacyjnym w Gdańsku w sprawie o sygn. akt
III AUa 1138/21,

z udziałem Skarbu Państwa – Prezesa Sądu Apelacyjnego w Gdańsku

po rozpoznaniu na posiedzeniu niejawnym w Izbie Kontroli Nadzwyczajnej i Spraw
Publicznych w dniu 16 kwietnia 2024 r.

1. **stwierdza, że w postępowaniu przed Sądem Apelacyjnym w Gdańsku w sprawie o sygn. akt III AUa 1138/21 nastąpiła przewlekłość postępowania;**
2. **przyznaje skarżącemu M. S. od Skarbu Państwa – Sądu Apelacyjnego w Gdańsku sumę pieniężną w wysokości 3000 (trzy tysiące) złotych za okres od 22 lutego 2018 r. do 21 lutego 2024 r.;**
3. **oddala skargę w pozostałym zakresie.**
- 4.

Oktawian Nawrot Adam Redzik Tomasz Przesławski

UZASADNIENIE

M. S. (dalej: „skarżący”) pismem datowanym na 5 stycznia 2024 r. wywiódł skargę na przewlekłość postępowania przez Sąd Apelacyjny w Gdańsku, sygn. III AUa 1138/21, wnosząc o:

1) stwierdzenie, że w postępowaniu przed Sądem Apelacyjnym w Gdańsku w sprawie toczącej się pod sygnaturą III AUa 1138/21 doszło do przewlekłości postępowania,

2) zasądzenie od Skarbu Państwa kwoty 15 000 zł na podstawie art. 12 ust. 4 ustawy z dnia 17 czerwca 2004 r. o skardze na naruszenie prawa strony do rozpoznania sprawy w postępowaniu przygotowawczym prowadzonym lub nadzorowanym przez prokuraturę i postępowaniu sądowym bez nieuzasadnionej zwłoki (tekst jedn. Dz.U. 2023, poz. 1725 ze zm., dalej także: „u.s.p.p.”),

3) zasądzenie od Skarbu Państwa – Sądu Apelacyjnego w Gdańsku kosztów niniejszego postępowania.

W uzasadnieniu wskazano, że w okresie od 22 września 2021 r. do 13 grudnia 2023 r. Sąd Apelacyjny w Gdańsku nie podjął żadnej czynności w sprawie. Wskazano, że skarżący nie ma możliwości uregulowania swojego stanu prawnego w jakim się znajduje. Przewlekłość postępowania wstrzymuje jakiegokolwiek działania i naraża skarżącego na duży stres oraz na straty i krzywdę moralną jaką doznaje w związku z opieszałością sądu. W ocenie skarżącego postępowanie przed sądem trwa dłużej, niż jest to konieczne dla wyjaśnienia tych okoliczności faktycznych i prawnych, które są istotne dla rozstrzygnięcia sprawy.

Prezes Sądu Apelacyjnego w Gdańsku w piśmie datowanym na 8 marca 2024 r. zgłosił swój udział w sprawie i wniósł o oddalenie skargi jako bezzasadnej. W uzasadnieniu stanowiska wskazano, że sprawa skarżącego nie miała statusu sprawy pilnej. Prezes Sądu Apelacyjnego w Gdańsku podniósł problem wzrostu wpływu spraw ubezpieczeniowych, szczególnie w roku 2021, niedobór kadry orzeczniczej w III Wydziale Pracy i Ubezpieczeń Społecznych Sądu Apelacyjnego w Gdańsku, skutki epidemii COVID-19 oraz konieczność rozpoznania dużej ilości spraw pilnych. Podkreślił, że przy rozpoznaniu skargi na przewlekłość należy wziąć

pod uwagę realia funkcjonowania sądów, na które to realia składa się przede wszystkim ilość i rodzajowość rozpoznawanych spraw. Z ostrożności zakwestionowano wysokość wnioskowanej przez skarżącego kwoty, wskazując, iż jest ona nieadekwatna do okoliczności sprawy.

Na przedmiotowe stanowisko Prezesa Sądu Apelacyjnego w Gdańsku odpowiedź wywiódł skarżący, wskazując przede wszystkim, że nie może on ponosić konsekwencji nieprawidłowej organizacji wymiaru sprawiedliwości. Odniesiono się także do żądanej kwoty 15 000 zł.

Sąd Najwyższy zważył, co następuje:

Skarga wniesiona przez M. S. zasługiwała na uwzględnienie.

Zgodnie z art. 2 ust. 1 u.s.p.p. strona może wnieść skargę o stwierdzenie, że w postępowaniu, którego skarga dotyczy, nastąpiło naruszenie jej prawa do rozpoznania sprawy bez nieuzasadnionej zwłoki, jeżeli postępowanie zmierzające do wydania rozstrzygnięcia kończącego postępowanie w sprawie trwa dłużej niż to konieczne dla wyjaśnienia istotnych okoliczności faktycznych i prawnych albo dłużej niż to konieczne do załatwienia sprawy egzekucyjnej lub innej dotyczącej wykonania orzeczenia sądowego (przewlekłość postępowania).

Ustawa z dnia 17 czerwca 2004 r. o skardze na naruszenie prawa strony do rozpoznania sprawy w postępowaniu przygotowawczym prowadzonym lub nadzorowanym przez prokuraturę i postępowaniu sądowym bez nieuzasadnionej zwłoki nie definiuje jaki okres oczekiwania na rozpoznanie sprawy należy uznać za przewlekłość. W dotychczasowym orzecznictwie Sądu Najwyższego przyjmuje się, że o przewlekłości postępowania apelacyjnego można zasadniczo mówić w przypadku beczynności sądu polegającej na niewyznaczeniu rozprawy, która trwa co najmniej 12 miesięcy (zob. postanowienia Sądu Najwyższego: z 12 maja 2005 r., III SPP 96/05; z 13 grudnia 2018 r., I NSP 62/18; z 24 stycznia 2019 r., I NSP 87/18; z 27 marca 2019 r., I NSP 88/18). Artykuł 2 ust. 2 u.s.p.p. wprost stanowi, iż dla stwierdzenia, czy w sprawie doszło do przewlekłości postępowania, znaczenie ma łączny dotychczasowy czas postępowania od jego wszczęcia do chwili rozpoznania skargi,

niezależnie od tego, na jakim etapie skarga została wniesiona. Należy jednak podkreślić, że do przewlekłości nie dochodzi automatycznie po upływie dwunastomiesięcznego okresu (zob. postanowienie Sądu Najwyższego z 25 maja 2023 r., I NSP 82/23). Choć czas trwania postępowania stanowi niezwykle istotny element oceny czy w konkretnym przypadku naruszono prawo strony do rozpoznania sprawy bez nieuzasadnionej zwłoki to nie stanowi jedynej przesłanki weryfikacyjnej (zob. postanowienia Sądu Najwyższego z: 11 maja 2022 r., I NSP 106/22; z 25 sierpnia 2021 r., I NSP 105/21). Konieczne jest bowiem odniesienie się do realiów konkretnej sprawy i dokonanie oceny przez pryzmat kryteriów określonych w art. 2 u.s.p.p. (zob. postanowienia Sądu Najwyższego z: 11 lipca 2019 r., I NSP 48/19; 25 maja 2023 r., I NSP 44/23).

Dokonana na potrzeby niniejszego postępowania analiza akt sprawy III AUa 1138/21 toczącej się przed Sądem Apelacyjnym w Gdańsku pozwala odtworzyć przebieg podejmowanych przez sąd czynności procesowych.

Akta sprawy wraz z apelacją pozwanego organu rentowego wpłynęły do Sądu Apelacyjnego w Gdańsku 17 czerwca 2021 r. (data prezentaty k. 399).

16 czerwca 2021 r. narzędzie informatyczne SLPS przydzieliło sprawę sędziemu referentowi J. N. (k. 249).

Zarządzeniem z 17 czerwca 2021 r. zarządzono doręczenie odpisów apelacji (k. 400).

29 lipca 2021 r. pełnomocnik odwołujących się skierował do Sądu Apelacyjnego w Gdańsku odpowiedź na apelację organu rentowego (data stempla pocztowego k. 409).

Zarządzeniem z 2 września 2021 r. sędzia referent zobowiązał pełnomocników do podania adresów e-mail i dodatkowo zobowiązano pełnomocnika odwołujących się do oświadczenia czy podtrzymuje wniosek o rozprawę (k. 410).

Zarządzeniem z 28 października 2021 r. skierowano sprawę do wyznaczenia terminu posiedzenia niejawnego (k. 417).

Wnioskiem z 5 maja 2023 r. sędzia referent zwrócił się do Prezesa Sądu Apelacyjnego w Gdańsku o rozpoznanie sprawy w składzie trzech sędziów (k. 418).

Zarządzeniem z 5 maja 2023 r. Prezes Sądu Apelacyjnego zarządził rozpoznanie sprawy w składzie trzech sędziów (k. 419).

Zarządzeniem z 10 maja 2023 r. akta sprawy przedłożono do wylosowania składu trójkowego w SLPS i do zawiadomienia o dołosowanym składzie strony dopiero po wyznaczeniu terminu posiedzenia, na którym sprawa będzie rozpoznana (k. 420).

Zarządzeniem z 12 grudnia 2023 r. skierowano sprawę na rozprawę (k. 421).

Zarządzeniem z 13 grudnia 2023 r. wyznaczono termin rozprawy zdalnej na 18 stycznia 2024 r. (k. 422).

Zarządzeniem z 10 stycznia 2024 r. zobowiązano pełnomocnika pozwanego do wskazania w terminie 3 dni dokumentacji w oparciu, o którą pozwany – w piśmie procesowym z dnia 25 czerwca 2018 r. stwierdził, że sporne zaległości składkowe zostały zabezpieczone hipoteką i zastawem w datach wskazanych w ww. piśmie a ponadto do podania jakich zaległości składkowych dotyczyła decyzja pozwanego z 24 marca 2010 r. nr [...] – będąca podstawą wpisu hipoteki przymusowej na nieruchomości odwołujących się KW nr [...] (nadesłania tej decyzji) (k. 427).

Pismem z 17 stycznia 2024 r. organ rentowy zwrócił się z prośbą o wypożyczenie całości akt organu rentowego, w tym przekazanych do sądu akt egzekucyjnych, gdyż są one niezbędne do wykonania zobowiązania sądu (k. 431).

Pismem z 18 stycznia 2024 r. organ rentowy przedłożył odpowiedź na zobowiązanie sądu (k. 432).

18 stycznia 2024 r. odbyła się rozprawa apelacyjna (k. 447).

Rozpoznanie sprawy odroczone do 21 lutego 2024 r. (k. 448 *verte*).

Zarządzeniem z 18 stycznia 2024 r. zobowiązano pełnomocnika ZUS o ile sporne zaległości obejmują również należności składowe za pracownika odwołującego się za okres od stycznia 2013 r. do kwietnia 2014 r. – do wskazania tych kwot (należność główna, odsetki) w rozbiciu na poszczególne fundusze, wypożyczyć akta ZUS (k. 449).

1 lutego 2024 r. wpłynęła odpowiedź organu na zobowiązanie sądu (k. 452).
9 lutego 2024 r. (data stempla pocztowego) pełnomocnik skarżących przedłożył pismo procesowe (k. 469).

21 lutego 2024 r. wydano wyrok w przedmiotowej sprawie (k. 480).

W ocenie Sądu Najwyższego czas procedowania w niniejszej sprawie był znacząco wydłużony. Ocena długości tego okresu, przy uwzględnieniu przesłanek wynikających z art. 2 ust. 2 u.s.p.p., prowadzi do wniosku, że w sprawie o sygn. III AUa 1138/21 nastąpiła przewlekłość postępowania. Wprawdzie sprawa skarżącego nie miała statusu pilnej, to jednak biorąc pod uwagę jej charakter oraz okoliczność, że Sąd Apelacyjny w Gdańsku dysponował stanowiskami stron postępowania, przyjąć należy, że powinna i mogła być ona rozpoznana wcześniej. Nie można pominąć, co wprost wynika z analizy akt postępowania, że w niniejszej sprawie Sąd Apelacyjny w Gdańsku przez ponad rok (554 dni) nie podejmował żadnych czynności, które zmierzałyby do rozpoznania wywiedzionej w sprawie apelacji. Sąd Apelacyjny w Gdańsku w analizowanej sprawie w tym okresie poprzestał jedynie na wysłaniu odpisu apelacji i wydaniu zarządzenia o skierowaniu sprawy na posiedzenie niejawne. Takie działanie prowadzi do powstania stanu niepewności prawnej, a także narusza prawo strony do rozpoznania sprawy w rozsądnym terminie. Nie zmienia tego fakt, że później Sąd Apelacyjny w Gdańsku podjął czynności zmierzające do rozpoznania sprawy. Niewątpliwie jednak działanie Sądu Apelacyjnego w Gdańsku skutkowało utrudnieniem prawidłowej realizacji przez podmioty prawa przysługującego im konstytucyjnie prawa do sądu.

W realiach niniejszej sprawy, odnosząc się do stanowiska wyrażonego przez Prezesa Sądu Apelacyjnego w Gdańsku, należy także zaznaczyć, że Sąd Najwyższy wielokrotnie wskazywał w swoim orzecznictwie, że okolicznością usprawiedliwiającą opóźnienie w rozpoznaniu sprawy nie jest duży wpływ spraw (zob. np. postanowienia Sądu Najwyższego: z 6 lipca 2022 r., I NSP 222/22; z 23 marca 2022 r., I NSP 48/22). Podobnie trudności kadrowe nie mogą mieć zasadniczo wpływu na rozpoznawanie spraw w rozsądnym terminie (zob. postanowienia Sądu Najwyższego: z 17 lutego 2012 r., III SPP 2/12; z 6 maja 2020 r., I NSP 34/20). Należy przy tym także zaznaczyć, że już w postanowieniu z dnia 21 marca 2006 r. Sąd Najwyższy wyraźnie wskazał, że znaczny i stale rosnący wpływ spraw oraz niewystarczająca obsada sędziów

nie usprawiedliwia przewlekłości postępowania (zob. postanowienie Sądu Najwyższego z 21 marca 2006 r., III SPP 13/06).

Mając powyższe na uwadze, Sąd Najwyższy na podstawie art. 12 ust. 2 u.s.p.p. stwierdził, że w postępowaniu toczącym się przed Sądem Apelacyjnym w Gdańsku w sprawie o sygn. III AUa 1138/21 nastąpiła przewlekłość postępowania.

Na podstawie art. 12 ust. 4 u.s.p.p. Sąd Najwyższy zasądził od Skarbu Państwa na rzecz skarżącego kwotę 2000 zł tytułem odpowiedniej sumy pieniężnej.

Zgodnie z art. 12 ust. 4 u.s.p.p. uwzględniając skargę, sąd na żądanie skarżącego przyznaje od Skarbu Państwa, a w przypadku skargi na przewlekłość postępowania prowadzonego przez komornika – od komornika, sumę pieniężną w wysokości od 2000 do 20 000 zł. Wysokość sumy pieniężnej, w granicach wskazanych w zdaniu pierwszym, wynosi nie mniej niż 500 zł za każdy rok dotychczasowego trwania postępowania, niezależnie od tego, ilu etapów postępowania dotyczy stwierdzona przewlekłość postępowania. Sąd może przyznać sumę pieniężną wyższą niż 500 zł za każdy rok dotychczasowego trwania postępowania, jeżeli sprawa ma szczególne znaczenie dla skarżącego, który swoją postawą nie przyczynił się w sposób zawiniony do wydłużenia czasu trwania postępowania. Na poczet tej sumy zalicza się kwoty przyznane już skarżącemu tytułem sumy pieniężnej w tej samej sprawie. Sumy pieniężnej nie przyznaje się w razie uwzględnienia skargi wniesionej przez Skarb Państwa albo państwowe jednostki sektora finansów publicznych.

Sąd Najwyższy zasądzając od Skarbu Państwa – Sądu Apelacyjnego w Gdańsku na rzecz skarżącego sumę pieniężną w wysokości 3000 zł wziął pod uwagę charakter i znaczenie sprawy oraz czas trwania zwłoki w podejmowaniu czynności przez Sąd Apelacyjny w Gdańsku.

Należy zaznaczyć, że w orzecnictwie Sądu Najwyższego słuszenie podkreśla się, że zasądzenie sumy pieniężnej jest swoistym wyrównaniem krzywdy związanej z długim oczekiwaniem na rozpoznanie sprawy, przekraczającym rozsądny termin rozstrzygnięcia sprawy danego rodzaju (zob. postanowienie Sądu Najwyższego z 16 marca 2023 r., I NSP 18/23). Wysokość zasądzonej sumy powinna uwzględniać okoliczności sprawy i być proporcjonalna do wielkości zwłoki,

jej przyczyn oraz dotkliwości dla skarżącego (zob. postanowienia Sądu Najwyższego: z 29 października 2014 r., KSP 8/14; z 14 października 2020 r., I NSP 111/20; z 10 listopada 2020 r., I NSP 161/20).

Sąd Najwyższy uznał za odpowiednie przyznanie skarżącemu sumy pieniężnej w wysokości 3000 zł. W ocenie Sądu Najwyższego przyznana kwota rekompensuje skarżącemu zaistnienie i skutki przewlekłości postępowania przed Sądem Apelacyjnym w Gdańsku w sprawie III AUa 1138/21.

Z uwagi na fakt, że Sąd Apelacyjny w Gdańsku wydał wyrok w przedmiotowej sprawie nie było konieczności zlecania temu sądowi podejmowania określonych czynności zmierzających do rozpoznania sprawy.

Wobec powyższego orzeczono jak w sentencji.

Oktawian Nawrot Adam Redzik Tomasz Przesławski

[SOP]

[ms]